

Senk smittefaren ved sanking og skilling

Artikkel fra Sau og Geit nr 4, 2009

Tusenvis av sau skal nå hjem fra sommerbeite. Sanking kan dessverre være en måte å spre smittsomme sykdommer på, men relativt enkle tiltak kan redusere smittefaren betraktelig.

Fellesbeite i skog og fjell er, og skal være, en viktig del av norsk sauehold. Vi må leve med at dette medfører en viss risiko for å spre sykdom, men det er viktig å gjennomføre tiltak for å redusere denne risikoen.

Det er særlig i forbindelse med sanking at det i mange beiteområder er betydelig kontakt mellom dyr fra ulike besetninger. Fotråte er en av sykdommene som kan smitte i forbindelse med sanking, felles transport og lignende. Andre eksempler er blåunge, paratuberkulose, mædi, smittsom øyebetennelse og parasitter. Tiltakene som beskrives videre retter seg først og fremst mot fotråte, men vil også redusere risikoen for overføring av andre smittsomme sykdommer.

Flokker som er båndlagt på grunn av fotråte måtte gjennomgå klauvundersøkelse for å få dispensasjon til slipp på fellesbeite. Selv om klauvhelsen i flokkene som fikk dispensasjon var god ved slipp, er det allikevel en viss risiko for at det i enkelte flokker kan ha skjedd en utvikling av symptomer i løpet av sommeren. Det kan også være smittede og syke dyr i andre, "ukjente" flokker.

Fotråte vil framover håndteres forskjellig avhengig av grad av symptomer. Målet er å unngå alvorlig sykdom ved å bekjempe de aggressive variantene av fotråtebakterien, mens vi må leve med varianter av fotråtebakterien som gir lite og kun milde symptomer. Desto viktigere er det å fange opp flokker med alvorlige symptomer og hindre videre smittespredning fra disse. Sankinga er et potensielt smitte-spredningspunkt der ekstra årvåkenhet er viktig.

Se etter halte dyr og undersøk dem

Dyr som halter under sanking må undersøkes og, av hensyn til dyras velferd, helst slippe å gå for langt. Dersom noen av dyra har symptomer på alvorlig fotråte må man prøve så langt mulig å unngå at dyr fra tilhørende besetning blandes med annen sau. Dersom det har skjedd, må de skilles ut så raskt som mulig. Prioriter å ta ut de halte dyra først, da det er dyr med aktive infeksjoner i klauvene som utgjør den største smittefaren.

Tørt og kort opphold i sankekke

For at fotråtebakterien skal kunne overføres fra ett dyr til et annet må huden i klauvspalten være svekket av fuktighet eller annen påkjenning (spisse steiner, stivt gress o.l.). Fuktighet og søle er ofte ikke til å unngå ved driving og i skillegarder, men jo tørrere grunn og jo kortere tid dyra er samlet, jo mindre er smittefaren. Underlag i sanke- og skillekvever bør være tørt og drenere godt. Å gjøre oppholdet i kveene så kort som mulig og sørge for tørrest mulig underlag også etterpå, bidrar ytterligere. Brukes kveene til mange flokker flere dager på rad, reduseres smittefaren betraktelig dersom det legges inn en hviledag før neste skilling, da de fleste fotråtebakteriene på bakken dør i løpet av den tida.

Transport

Dyr fra forskjellige besetninger bør ideelt sett alltid transporteres hver for seg. Mellom transport av dyr fra ulike flokker skal transportmiddelet kostes og det skal has på reint, tørt strø. Dersom samme bil er brukt til transport av dyr fra andre sankeområder må vask og desinfeksjon foretas først.

Dersom dyr fra forskjellige besetninger av praktiske hensyn må transporteres på samme bil, bør dyr fra flokker båndlagt på grunn av fotråte (uten aktive symptomer) settes

innerst på bilen, da det ofte blir klinete på bilen under transport noe som gjør smittefaren ved avlesning større enn ved pålesning.

Transport av dyr fra friske besetninger og flokker med kliniske symptomer på samme bil frarådes på det sterkeste!

Ikke kjøp inn smitte

Generelt anbefales det å kjøpe friske, kortreiste dyr fra besetninger med god helsestatus. Både det enkelte dyrets helse og helsestatusen i flokken det kjøpes fra er viktig. Fotråte, så vel som andre smittsomme sykdommer, er en besetningssykdom og dyr kan være friske smittebærere. Det er laget en *Egenerklæring helse - sau* som anbefales brukt ved alt livdyrkjøp. Den kan lastes ned fra www.fotrate.no. Når det gjelder fotråte er det viktig å ikke kjøpe inn livdyr fra en flokk med halthetsproblemer eller besetninger hvor det regelmessig foretas fotbad. Både selger og kjøper bør selv undersøke klauvene så vel som resten av dyret. Tørr, fin klauvspalte og fine, sunne klauver betyr mindre smitterisiko. Det anbefales alltid å oppstalle nyinnkjøpte dyr isolert og på tørt underlag, helst 3-4 uker, og undersøke dyra grundig før de slippes sammen med resten av flokken. I områder med kjent forekomst av fotråte anbefales også fotbading av innkjøpte dyr både før og etter isolatet. Står værlammet helt isolert bør det få selskap av en av besetningens egne dyr, da sau aldri bør oppstalles alene.

Synnøve Vatn og Lisbeth Hektoen

Prosjekt Friske føtter og Helsetjenesten for sau- Animalia